

El segle XX ha estat el de l'accés de les dones al poder polític i dels avenços en matèria d'igualtat. Però és impossible de parlar d'un sol panorama mundial, perquè la tradició, la cultura i les concepcions polítiques fan de cada país un cas particular, amb prioritats distintes a cada continent.

Igualtat és poder polític

"Si mantenim el ritme d'aquests últims anys, al segle XXI, i no massa enllà, haurem arribat a una situació d'igualtat real". És el vaticini de l'ex-directora de l'Institut de la Dona espanyol, Marina Subirats, quan parla de la presència de les dones en llocs decisoris dins la Unió Europea. Però aquesta afirmació no és, de cap manera, extrapolable a tot el planeta, on, en aquest moment, només hi ha una desena de països amb una dona al cap de l'estat o del govern. L'arribada al poder d'aquestes excepcions, a més, no ha tingut res a veure amb polítiques d'igualtat entre homes i dones. A Europa, líders tan dissemblants com Gro Harlem Bruntland o Margaret Thatcher han estat elegides per uns votants que han abonat un programa socialdemocràta en l'un cas, i conservador, en l'altre. Un altre punt és com han actuat un cop han arribat al govern, amb quina sensibilitat. A l'Àsia, en canvi, moltes dones han accedit al poder a través de les urnes, durant tot aquest segle, i totes tenen en comú uns antecedents familiars; és a dir, un altre líder polític les hi ha precedides i ha imprès credibi-

litat o esperances en el cognom que comparteixen. Cada una d'aquestes dones, a orient i a occident, ha tingut després una manera pròpia de manar.

En la Conferència Mundial sobre la Dona del 1995 es va fer palès que a Àfrica i Àsia la reivindicació de les dones encara és la supervivència.

El poder masculí. Res a veure amb aquella reina Hat-sep-sut que per coronar-se faraona -l'única de l'antic Egipte- es va vestir d'home i va ser més sagnant que no els seus enemics. Però, salvades les distàncies, grans polítiques del segle XX no han dubtat a exercir el poder des de la duresa que, per tradició, s'identifica amb la masculinitat, encara que, en definitiva, no sigui sinó ferma. Aques-

tes dones han estat l'excepció en un món d'homes i amb ells han governat colze a colze; com Margaret Thatcher, que mai no va nomenar una dona perquè ocupés un càrrec en els seus governs successius; o Golda Meir, de qui David Ben Gurion va dir que era "l'únic home" del seu gabinet. Meir va arribar a primera ministra d'Israel al 1969, quan ja tenia setanta anys i havia passat tota una dècada de ministra d'Afers Estrangers. El poble l'anomenava "la nostra Golda", però la història n'ha fet el mite de la dona d'acer, dura i purament pragmàtica. Implacable amb els països àrabs i la comunitat internacional en general, Golda Meir va dir una vegada que les seves activitats socials no eren un fet accidental, sinó una necessitat vital absoluta.

Potser aquest és el punt que més l'allunya de la seva companya de files, que arribà al govern britànic uns anys més tard. Margaret Thatcher es va convertir en una figura política d'àmbit nacional quan, a principi dels 70, com a ministra d'Educació i Ciència, va suprimir de tots els col·legis públics la llet gratuïta per als nens de més de set anys. Enemiga declarada de l'in-

països amb una dona al cap de l'estat o del govern

tervencionisme estatal i defensora del lliure mercat es va anar guanyant la fama d'arrogant i d'autoritària, tant que un crític soviètic li va treure el sobrenom de la Dama de Ferro. La seva etapa al poder va ser una llista inacabable de batalles: contra el dèficit pressupostari, el poder sindical, els miners en vaga, l'euroburocràcia i els qui reclamaven la sobirania argentina de les Malvines. Ella mateixa reconeix que, quan va arribar al poder al 1979, de seguida va recordar una frase de l'antic primer ministre anglès Chatham: "Sé que puc salvar aquest país i que ningú més no pot fer-ho." El seus enemics, en canvi, l'anomenaven Tina (There Is No Alternative).

Thatcher sempre va ser en el punt de mira de les crítiques dels moviments feministes que li van recriminar que manés adoptant rols masculins, sense mostrar la més mínima deferència a les polítiques socials i de promoció de la dona. En aquests mateixos anys, un home que governava a pocs quilòmetres de la Gran Bretanya, trencava aquesta teoria de la masculinitat del poder i exercia de defensor de les dones polítiques a Europa: François Mitterrand va

nomenar més de mitja dotzena de ministresses i dues primeres ministresses.

Però el criticat estil de Margaret Thatcher també té imitadores entre les altres dones que exerceixen el poder, encara que ni de bon tros no s'hi assemblin. L'ex-primer ministre de Turquia, Tansu Çiller, es declara admiradora de l'ex-premier britànica; fins i tot la premsa del seu país l'anomenava la Dama de Ferro Turca. Ni en el seu aspecte físic —molt menys encarnat—, ni en la capacitat de portar fins al final les reformes econòmiques que hauria volgut per al seu país, Çiller no ha pogut seguir la seva mestra, però ha fet la seva carrera meteòrica dins la política del seu país. Ha trencat els esquemes europeus sobre la imatge de la dona turca projectant modernitat i seguretat, encara que al darrer hi havia un discurs conservador i tradicionalista com el dels seus companys de partit. Çiller, tenaç i ambiciosa, hagué d'encaixar que la Justícia li volgués passar comptes sobre la seva fortuna personal i va acabar dimintint perquè no podia tirar endavant el rigorós ajustament econòmic que necessita Turquia per se-

guir el ritme de la Unió Europea.

Àsia o la importància de la nissaga. Tansu Çiller ha hagut de navegar entre orient i occident, però ho ha fet amb una imatge ben diferent de la que ofereixen moltes altres líders dels països musulmans que han arribat al poder. Al continent asiàtic, amb una societat jerarquitzada, amb canvis de govern violents i amb un difícil equilibri entre religió, tradició i progrés, moltes dones s'han vist arrossegades a la cúpula del poder. En la majoria de casos són vídues o òrfenes de líders polítics, víctimes de la sagnant trajectòria que ha marcat molts d'aquests pobles. Aquestes morts obliguen a buscar recanvis amb urgència, però crear nous líders no és gens fàcil. La inèrcia, en molts casos, acaba portant les dones a la lluita política i, en última instància, al govern. La jerarquització de la societat eleva els seus líders i amb ells tot el seu entorn; així, quan desapareix el líder, la força dels qui l'envolten continua. Per això, al marge dels processos electorals més o menys en regla que es puguin escaure, la majoria de dones que han arribat a primeres minis-

Margaret Thatcher. La que fóra primera ministra britànica mai no va nomenar una dona perquè ocupés un càrrec en un govern seu. (Foto: Efe)

ENTREVISTA

Manuela de Madre: "Que, a cada lloc, hi hagi els millors"

—La igualtat ha de ser una qüestió de quotes?

—Personalment no ho crec, però es tracta de mesures de discriminació positiva per a possibilitar la igualtat d'oportunitats en general. Als partits polítics la quota vol dir reconèixer que hi ha una situació "d'anormalitat", de no-equilibri entre sexes.

—És a dir que l'única manera d'arribar a aquesta igualtat és a través de la discriminació?

—L'única manera, no. El que passa és que fins ara s'ha demostrat que confiant només en el curs natural no aconseguem els resultats que volíem.

—El poder té sexe?

—No es pot generalitzar, però les dones tenen un tarannà més afable, procliu a arribar a acords i amb una concepció diferent de l'estalvi del temps. És clar que també hi ha dones duríssimes i eixutes, i homes oberts, dialogants, tendres fins i tot. A mesura que els

valors de la tolerància es vagin incorporant a la vida quotidiana acabarem sense haver de pensar si es tracta d'un home o d'una dona, el que cal és que als llocs necessaris hi hagi les millors persones.

ARXIU / RICARD CUGAT

Manuela de Madre. Alcaldessa de Santa Coloma de Gramenet.

—Margaret Thatcher o Eva Perón?

—(Una pausa i un sospir). És difícil, però, tot i el populisme, em quedo amb la figura d'Evita. (Riu). La senyora Thatcher va ser horrible per al moviment obrer i les conquestes socials.

—Benazir Bhutto o Gro Harlem?

—(Ni s'ho pensa). Gro Harlem.

—Però això no serà mai Noruega...

—(Riu, ara més relaxada). Ja ens hi anem acostant. Es tracta de no abaixar la guàrdia.

—Hauria preferit de preguntar pel poder en general sense distinció de sexes.

—S'ha de reconèixer que la realitat del 1996 no té res a veure amb la del 1982, però mentrestant continuem essent l'anècdota. C. C.

Golda Meir. Pragmàtica i dura, l'ex-cap del govern d'Israel va ser implacable amb els països àrabs.

tres o presidents d'un país asiàtic hi han arribat per l'aurèola del cognom de les figures que les havien precedides. La seva participació en el joc polític és, quasi sempre, un deure familiar.

Benazir Bhutto es va convertir, al 1988, en la primera cap de govern d'un país islàmic des del segle XII. Assegura que la seva entrada a la política va ser un deute pendent amb el seu pare, una obligació per a la primogènita de Zulfikar Alí Bhutto, ex-primer ministre enderrocat i executat per ordre del dictador Mohàmed Zua ak-Haq. Benazir, educada a Harvard i Oxford, va tornar al Pakistan, el País dels Purs, per succeir en el govern el botxí del seu pare. Un

cop presidencial va enviar el seu marit a la presó, i ella fou sotmesa a detenció domiciliària acusada de corrupció. Però l'any 93 es torna a presentar a les eleccions i, per segona vegada, arriba al poder. Darrere la imatge d'intel·ligència i elegància de Bhutto, que ningú no compararia amb la fredor d'una Thatcher, s'amaga a l'hora de la veritat la mateixa fermesa i una gran adaptació a l'entorn —en aquest cas a la realitat política del Pakistan—. Benazir Bhutto ha après que l'única manera de continuar manant és acceptant les velles regles del joc i, per això, no ha dubtat a utilitzar les mateixes armes que l'antic govern havia llançat contra ella. Ha neutralitzat l'oposició amb acusacions de corrupció contra una quarantena de dirigents i acusa de traïdor el seu líder. També va tancar a la presó el seu germà i el seu nebot, quan van entrar en l'arena política com a hereus de Zulfikar Bhutto. Benazir és una dona extremadament valenta que ha après a conviure amb el mateix exèrcit que la va treure del seu primer mandat i es declara defensora de l'Islam, quan és objectiu dels atacs verbals dels extremistes religiosos.

També al Bangladesh, on l'integrisme islàmic ha reclòs una societat que, fa anys, havia gaudit d'una major permissivitat religiosa, les urnes han portat al govern, aquests últims anys, la vídua i òrfena d'ex-dirigents. Hasina Wajed, filla del president Mujibur Rahman, acaba de succeir Jaleda Zia, la vídua del president Ziaur Rahman. Però la rivalitat d'aquests hereves polítiques de dos líders assassinats no ha aconseguit de treure el país de la inestabilitat i del caos econòmic i, menys encara, ha servit per a potenciar la figura de la dona a Bangladesh, on les nenes, per tradició, encara tenen prohibits alguns aliments bàsics i, per tant, presenten un índex de mortalitat molt superior al dels nens.

Però un exemple clar d'aquesta unió entre família i política, que marca l'accés de les dones al poder a l'Àsia, és l'illa de Sri Lanka. L'any 59 Sirimavo Bandaranaike

país asiàtic ho han fet gràcies al cognom familiar

EFE

es va convertir en la primera dona que arribava al poder en un país asiàtic elegida per votació popular, després de l'assassinat del seu marit, el primer ministre Solomon Bandaranaike. Aleshores no s'imaginava que molts anys després la seva filla, també vídua d'un líder de l'esquerra, fóra escollida primera ministra i després presidenta. Chandrika Bandaranaike Kumaratunga, la filla, ha reconegut que, per ella, la política és "un assumpte de família". L'any 1994, des de la presidència, Chandrika va nomenar la seva mare primera ministra de Sri Lanka i la Perla de l'Índic es va convertir en el primer país del món amb dues dones relacionades per vincles de sang ocupant els dos màxims càrrecs de l'estat.

Sirimavo Bandaranaike es va avançar uns pocs anys a Indira Gandhi, la gran excepció, perquè ella és l'única dona asiàtica que no va arribar al poder empesa per la violència, si bé comptava amb l'aval de la figura del seu pare. Però la història ha fet que fossin els fills d'Indira els marcats per la tragèdia. Indira Gandhi va consolidar l'anomenada "dinastia Nehru" iniciada pel seu pare, el pandit Nehru, artífex de la independència de l'Índia. L'any 1966 Indira Gandhi es converteix en la primera ministra del segon país més poblat del món en substitució del seu pare, amb qui va viure molt lligada i de qui va rebre una insuperable preparació política. Es va mantenir en el poder durant tres

EFE

legislatures. La seva figura fràgil contenia molta energia política i un caràcter fort que, en algun moment, va arribar a vorejar l'autoritarisme per controlar la revol-

ta dels sikhs. I van ser dos sikhs, membres de la seva escorta, que la van assassinar l'any 1984.

Des de l'oposició. Una altra òrfena, que ha passat sis anys en arrest domiciliari, espera el seu torn per arribar al poder i encapçala l'oposició democràtica de Birmània, ara Myanmar. És Aung San Suu Kyi, filla de l'heroi del moviment nacionalista Aung San, assassinat poc abans d'aconseguir la independència del país, l'any 1948. És una dona d'aspecte fràgil i una determinació de ferro, que va deixar una vida tranquil·la a Oxford amb el marit i els fills per convertir-se en el líder democràtic que busca el seu país. Des de la seva reclusió, l'any 1990, va guanyar unes eleccions generals que la junta militar va decidir d'ignorar. Un any més tard li van concedir el premi Nobel de la Pau. Suu la birmana, com li diuen, es declara seguidora dels principis de la no-violència de Mahatma Gandhi i assegura que durant els sis anys que ha hagut de passar tancada a casa el seu exemple ha estat sempre Nelson Mandela.

Unes altres dones han arribat al poder també amb la força del cognom i amb el vist-i-plau de gegants com els Estats Units, però, un cop a dalt i sense l'ajuda que les havia empeses al govern, les seves aspiracions han estat difícils de complir. Aquest és el cas de Corazón Aquino o de Violeta Chamorro, que han tingut greus

Tansu Çiller, ex-primer ministre de Turquia, va trencar els esquemes que a Europa es tenien sobre la dona turca projectant modernitat i seguretat. Benazar Bhutto es va convertir, al 1988, en la primera cap de govern d'un país islàmic des del segle XII.

A l'Àsia, l'integrisme islàmic ha reclòs algunes societats que, fa uns anys, havien gaudit d'una major permissivitat.

Sirimavo Bandaranaike. Va arribar el 1959 al poder a Sri Lanka després de l'assassinat del seu marit.

OPINIÓ

El poder ha de dur pantalons?

*Maria José Varela**

El poder que ha de portar pantalons és propi de societats patriarcals que parteixen d'un concepte de relacions entre els sexes de tipus jeràrquic. La tradició cultural que vincula les coses d'aquesta manera entén el poder com un autoritarisme indiscutible i s'allunya de la idea de participació i de pluralisme. Pertany ja al passat la concessió automàtica als homes de la potestat marital i parental, i la impossibilitat de les dones de votar, ésser votades o accedir a determinades tasques o professions.

Ara no hi ha barrera legal, només el sostre de vidre del que queda dels antics privilegis resistents. La societat democràtica té un dels seus pilars en el respecte de la diferència. L'estímul a la participació ha de ser forçosament obert a la presència de tots dos sexes a les estructures de poder. Però la paritat no significa tan sols que hi hagi el mateix nombre d'homes que de dones, implica variar també les estructures, les prioritats, els valors, per fer que aquests no siguin només masculins.

Obtenir un nou esquema de les estructures que formen la trama d'una comunitat, que sigui paral·lel a la presència real femenina, és un dels objectius actuals del moviment feminista i dels *lobbies* de dones, especialment de l'uropeu.

*Advocadessa

Aung San Suu Kyi, cap de l'oposició de Myanmar (l'antiga Birmània), espera el seu torn per arribar al poder. Es considera seguidora del principi de la no-violència de Mahatma Gandhi.

difficultats per a aplicar els programes de reformes polítiques i econòmiques que volien per al seu país. Cory Aquino arriba a la política després de l'assassinat del seu marit, Benigno Aquino, símbol de la creixent oposició del poble filipí al règim del dictador Ferdinand Marcos. Feia temps que els Estats Units havien anat perdent el seu interès per les Filipines i per Marcos, així que van propiciar l'elecció, l'any 86, de Corazón Aquino. Ara, un cop al govern, la nova presidenta va haver de rebaixar força les pretensions del seu programa radical de democratització del país, especialment la seva voluntat de negociar la retirada de les bases nord-americanes, que va aixecar recels a Washington i entre els inversors internacionals. Durant tot aquest temps molts no van deixar de considerar-la una dona política inexperta, que va haver d'enfrontar-se amb tot un seguit de cops d'estat de militars descontents. Sotmesa durant sis anys a tot de pressions i incapacitada per a resoldre els problemes polítics i econòmics del país, Aquino va renunciar a la reelecció.

Els mateixos equilibris ha hagut

EFE

Indira Gandhi. Va consolidar la "dinastia Nehru" iniciada pel seu pare, artífex de la independència de l'Índia.

de fer Violeta Barrios de Chamorro, que les circumstàncies van convertir en la primera dona presidenta d'un país centre-americà. Sense gaire formació política i el cognom del seu marit, Pedro Joaquín Chamorro, com a símbol de la història més recent de Nicaragua, Violeta Barrios va encapçalar una difícil coalició de partits sense gaire futur, l'UNO. El suport del poble a les eleccions del 1989 i el suport econòmic dels Estats Units van fer la resta. A partir d'aquí res no va ser tan fàcil. Els seus mateixos companys de partit de seguida la van acusar de vendre's als sandinistes i Washington li va denegar un ajut de cinquanta milions de dòlars per a fer reflotar el país. Igual que en el cas de Cory Aquino, l'exèrcit ha estat un os dur de rosegar per a Violeta. Però ella és una dona conciliadora i s'ha mantingut en el govern de la mateixa manera que ha aconseguit de fer seure plegats a taula els seus quatre fills: dos que són sandinistes; un, ex-dirigent de la contra; i la noia, declaradament contrària al sandinisme.

El poder de les consorts. Hi ha dones que han demostrat que també es pot manar des de la re-reguarda, amb personalitat, ambició i un marit disposat a escoltar-se-les. Eva Duarte de Perón va ser l'artífex del suport popular del poble argentí, dels "descamisados", al coronel Juan Domingo Perón. La polèmica reina del populisme va arribar a la Casa Rosada argentina al 1946 i va ocupar la Secretaria de Treball, des d'on aconseguí el dret de vot per a les dones. En les eleccions per a un segon mandat, el suport popular la portà a la candidatura de la vice-presidència, però hi hagué de renunciar, vista l'oposició dels militars peronistes. Evita moria poc després i així començava la caiguda de Perón, sol davant l'exèrcit i la pressió nord-americana. La figura d'Eva Duarte ha estat utilitzada per tot el ventall de forces polítiques de l'Argentina, tant per enaltir-la com per criticar-la i durant un temps va ser el

EFE

pública i les enquestes de popularitat, la senyora Clinton ha hagut d'empassar-se el fracàs de la seva reforma sanitària, el setge judicial sobre els seus vells negocis i les crítiques més inversemblants, ara sobre la seva afecció a l'espiritisme. Hillary assegura que el seu lloc ideal és al costat de Bill Clinton, perquè ell ocupa el càrrec i ella es pot dedicar a fer el que li agrada: si ara és la tasca social, al principi de la carrera política de Clinton a Arkansas, Hillary era una de les cent millors advocades del país, amb uns ingressos que quintuplicaven els del seu marit. L'ex-president Nixon va dir d'ella durant una campanya electoral: "Hillary toca el piano tan fort que ningú no pot sentir en Bill". Als americans, no els importa que la seva primera dama sigui ambiciosa i influent, però els molesta que ho demostrï públicament.

referent de molts moviments feministes del país. Vint anys més tard, quan Isabel Martínez de Perón va arribar al càrrec de presidenta, molts argentins no van deixar de considerar-la una imitadora i successora sentimental d'Evita.

Ningú no dubta que el populisme d'Eva Duarte va donar el suport del poble a Perón. La seva intuïció política superava la del seu marit. Però, en general, el poder de les "consorts" sempre és més ocult. Quan algú pregunta públicament qui mana més, si Hillary o Bill Clinton, la resposta no és gens clara. Hillary ha intentat de ser alguna cosa més que la primera "dama de companyia" que han representat la majoria d'esposes dels presidents dels Estats Units, però, al final, ha hagut d'acabar llançant la tovallola. Un cop passat l'idil·li inicial amb l'opinió

EFE

Europa, on som. Però aquestes dones que arriben al poder a Occident no tenen res a veure amb les líders asiàtiques que, tot i haver estat educades a Anglaterra o als Estats Units, s'han hagut d'adaptar a una realitat força diferent. Quan caps d'estat i de go-

A l'esquerra, Violeta Chamorro; dalt, Cory Aquino. Van arribar al poder amb el vist-i-plau dels Estats Units.

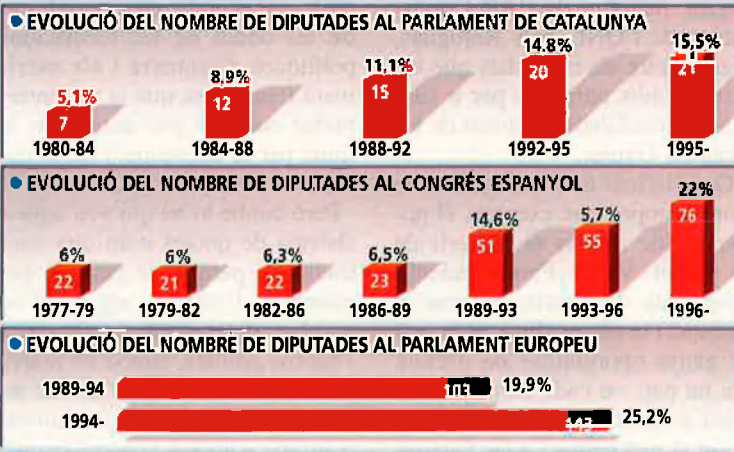
L'estat espanyol, des del 3 de març, ocupa el setè lloc de la Unió Europea en percentatge de dones parlamentàries, amb un 22%.

ORIOI MARTÍ

EFE

Les dones i el poder

vern i ministres de tot el món es van reunir, el setembre del 1995, a Pequín, en la IV Conferència Mundial de l'ONU sobre la Dona, es va fer palès, una vegada més, que les prioritats de cada un dels governs és diferent, que la lluita per la supervivència diària de les dones a l'Àfrica o l'Àsia és molt lluny dels objectius europeus —per exemple, garantir una presència equilibrada d'homes i dones als llocs de decisió.

Noruega és el paradigma de la igualtat entre sexes que l'Europa Occidental vol aconseguir. Al capdavant del govern hi ha Gro

Eva Duarte de Perón. La reina del populisme va aconseguir el suport del poble argentí per al seu marit, Juan Domingo Perón.

OPINIO

El poder de les hormones

Rafael Bigorra*

Molta gent es pregunta si, necessàriament, les dones han d'adoptar rols masculins per tirar endavant l'exercici del poder. Tot i denominar-la "la Dama de Ferro", per exemple, els conservadors de per aquí honoraven Margareth Thatcher amb el discutible elogi d'assegurar que els tenia molt ben posats, i destacades feministes en destacaven que governava com un tío. És si més no curiós que conservadors i feministes coincidissin fa uns anys a diagnosticar quin aparell sexual hi havia a l'entrecuix polític de la Thatcher. Si estírem l'argument, arribarem a la conclusió que els homes a l'hora de governar són per naturalesa ultraconservadors i mancats de sensibilitat social i política. Uns éssers vius que amb prou feines serveixen per col·laborar en el manteniment de l'espècie i que, quan es posen a governar, la primera cosa que fan es posar-se a la pell d'un personatge molt dolent, molt dolent, de Dickens, per aplicar xarop de bastó i càstig sense postres a milions d'Oliver Twist reencarnats en ciutadans. Però fa l'efecte que, de governants, n'hi ha de tantes menes com tants són, i definir el tarannà d'un manaire en funció del sexe és com dir que si ara no fa sol és segur que plou, quan ens podem trobar amb un cel desmòblat en negra nit. Una feminista brillant manté que l'equiparació entre sexes es donarà el dia que elegeixin una dona per la seva incompetència. Una equiparació que es va donar, per exemple, en el nomenament de Rosa Conde de ministra portaveu, empatant a deu gols, després de dues pròrrogues, amb la designació de Luis Solana de president de la Telefònica. Dos incompetents de sexes diferents.

Uns altres, homes, dones i gais en general, persones al capdavant, se sorprenen senzillament de la pertinença d'alguns governants al gènere humà, sense perdre el temps a dirimir si menstren cada vint-i-vuit dies o no.

*Periodista

Hillary Clinton. Després de l'idil·li inicial amb l'opinió pública, ha hagut de renunciar a tots els seus projectes.

Harlem Bruntland, pionera en la conservació del medi i responsable de la llei que obliga a afavorir la igualtat entre els sexes, és a dir, que fixa una quota de participació de les dones en les comissions públiques.

Gro Harlem va heretar la ideolo-

gia socialdemòcrata del seu pare, ex-ministre laborista, però no va dubtar a casar-se amb Arne Bruntland, aleshores cap de l'oposició conservadora.

Els últims gabinets noruecs han tingut una mitjana del 40% de participació femenina. Ara Gro Harlem, al costat de la presidenta d'Irlanda, Mary Robinson i de la diplomàtica japonesa, Sadako Ogata, membre de l'Alt Comissionat de l'ONU pels Refugiats, figura entre els candidats que els Estats Units admetria per a succeir Butros Ghali al davant de les Nacions Unides.

Gro Harlem és l'exemple de la dona europea que exerceix el poder polític segons els criteris de la paritat. Vigdis Finnbogadóttir, presidenta d'Islàndia, encarna el carisma i la personalitat, però sense gaires oportunitats de decidir. En un país on cada contesa electoral és quasi sempre un desafiament al mal temps i a les llargues

distàncies, Vigdis ha aconseguit d'ocupar la presidència durant setze anys seguits. Aquest 29 de juny la primera dona del món elegida cap d'estat per sufragi universal ha decidit que ja era hora de dedicar-se a alguna altra cosa i ha cedit la presidència d'Islàndia, un càrrec que ha renovat en dues ocasions amb més del 90% dels vots i dues vegades més de manera automàtica i sense haver de fer eleccions perquè no s'havia presentat cap altre candidat que confiés a prendre-li el lloc.

La dona quota. Per garantir la igualtat d'oportunitats, l'any 1984 els països comunitaris van creure que calia adoptar accions paral·leles que compensessin els efectes negatius del mercat de treball i de les actituds socials. Però aquesta política de discriminació positiva en favor de la dona va rebre un fort revés fa uns mesos, quan el Tribunal de Justícia de la Unió Europea va sentenciar contra aquest mecanisme que vol afavorir la promoció de la dona en el treball, la política i la seguretat social. Es el controvertit "cas Kalanke".

Eckard Kalanke és un ciutadà alemany que es va sentir discriminat pel sistema de quotes de l'estat de Bremen que, per una qüestió de percentatges, va promoure directament una dona com a cap de jardineria, un càrrec que ell també demanava. L'Alt Tribunal europeu li va donar la raó i va obligar la Comissió Europea a replantejar-se la discriminació positiva automàtica. La decisió va ser molt mal rebuda, en general, entre les dones de les formacions polítiques d'esquerra i els moviment feministes, que la van interpretar com un pas enrere en la lluita per la consecució de la paritat.

Però també hi ha qui veu aquest sistema de quotes com una contradicció, perquè, si permet, per exemple, l'entrada ràpida d'un nombre determinat de dones a l'escena política, també els marca un sostre fixat pel partit. Uns altres grups es declaren obertament contraris a aquest sistema perquè

EFE

Gro Harlem Bruntland, presidenta de Noruega. És el mirall en què es miren la resta de països europeus.

creuen que la igualtat d'oportunitats no ha de venir imposada, ans ha de ser el resultat d'un canvi d'hàbits socials i d'educació. És, per exemple, la teoria del Partit Popular. Dolors Nadal del Partit Popular català es declara partidària de la "quota de cervell", perquè les dones s'han de guanyar el lloc que volen ocupar. En canvi, des de la Federació de Dones Progressistes neguen que les quotes siguin un tractament preferencial i asseguren que es tracta d'una exigència de la realitat social, on el percentatge d'homes i dones és igualitari.

A Finlàndia, país que a final del 1991 tenia el percentatge més elevat de dones parlamentàries del món (38'5%), no hi ha cap partit que apliqui el sistema de quotes. Després del 3 de març, l'estat espanyol ocupa el setè lloc de la Unió Europea amb un 22% de dones elegides al Congrés de Diputats. El govern de José María Aznar és un dels gabinets amb més representació femenina, amb quatre ministres, tot i que el Partit Popular al Congrés només té un 14% de dones en la composició del seu grup parlamentari, molt per sota del 33% d'Esquerra Unida-Iniciativa per Catalunya, el 28% del PSOE i el 25% de CiU. Al Parlament català només Esquerra Republicana manté intacta la masculinitat del seu grup.

Tot i els mínims avenços de la

OPINIO

Les dones i el poder polític

*Joaquima Alemany**

És ben cert que, durant aquestes darreres dècades, hi ha hagut un augment constant de dones que participen en els llocs de presa de decisions, però, tot i així, encara no s'ha assolit una representació equilibrada entre homes i dones. Tots els organismes internacionals estan d'acord a afirmar que la superació d'aquest dèficit democràtic és un dels grans reptes del futur i, concretament, el Document Plataforma d'Acció aprovat per la IV Conferència de les Nacions Unides sobre les dones preveu diferents propostes per a augmentar el nombre de dones als llocs de presa de decisió i per a assolir la paritat.

Aquesta és tant una qüestió de justícia social com una necessitat social. Les dones són ciutadanes de ple dret i constitueixen la meitat de la població capacitada per a enfrontar-se amb els reptes que planteja una societat en ple procés de canvi estructural. No introduir la nova visió que les dones poden aportar a aquest procés representa un malbaratament d'energies i de capacitats, i un empobriment, que les societats no poden permetre's.

La poca representació actual de les dones als llocs de decisió és conseqüència de la pervivència d'un substrat cultural que implica una distribució de rols en funció del gènere. Per això, l'objectiu ha de ser de modificar aquest substrat amb accions de sensibilització que impulsin la societat a favor de la valoració positiva de les aportacions de les dones i que provoquin un canvi d'actituds envers un nou model de relacions socials i personals basades en el respecte a la diversitat i en la paritat.

***Vice-presidenta de l'Institut Català de la Dona**

representació parlamentària de les dones a Catalunya i a l'estat espanyol, a la resta del món es troba en ple retrocés. La presència de dones als parlaments del món és menor que no fa set anys, quan es va aconseguir una xifra històrica. Ara la mitjana és d'11,3%. Països com els Emirats Àrabs o l'Aràbia Saudita tenen prohibit que les dones ocupin escons al parlament i prop d'un centenar més ni tan sols en consideren la idea. Davant aquestes xifres, Indira Gandhi, Margaret Thatcher o Benazir Bhutto no han pogut fer escola.

Totes aquestes dones tenen en comú, doncs, que, de moment, són una excepció. La seva presència en cada un d'aquests governs s'ha d'analitzar, a més, des d'una perspectiva regional per veure quina és la situació de les dones que representen. Europa ha fet un pas de gegant aquest segle cap a la normalitat, encara que les quotes siguin considerades per molts

només una rentada de cara. Però a l'Àsia les dones encara depenen de la figura d'un home per a aconseguir el reconeixement que les enfila al poder. La política és encara un "assumpte de família" en una societat completament jerarquizada, en què la dona ocupa uns dels darrers llocs, per no dir l'últim.

Hi ha disparitats i similituds entre les dones que han arribat a manar, en alguns casos degudes a la personalitat i sensibilitat de cadascuna, però en altres imposades per la cultura, tradicions i concepcions polítiques.

Carme Colomina

Vigdís Finnbogadóttir. Presidenta d'Islàndia.

